

A foszfor oldhatóságának hatása különböző P-vegyületek érvényesülésére és a talajok AL-oldható foszfortartalmára

VARGA GYULA, LATKOVICS GYÖRGYNÉ és MÁTÉ FERENC

MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézet, Budapest

Több éven át folytattunk kísérleteket a jelzett műtrágyák érvényesülésének és a talajok növények számára „felvehető” foszforkészletének meghatározására [1, 2, 3, 4, 5, 6]. Eddigi adataink arra mutattak, hogy a különböző foszforműtrágyák hasznosulási értéke ugyanúgy, mint a talajok felvehető foszforkészlete viszonylagos mennyiség, amely nagymértékben függ a növény-táplálkozás körülményeitől is. E kérdés további tanulmányozására a különböző oldhatóságú jelzett műtrágya modellanyagokkal újabb tenyészedenyíki kísérletet állítunk be. A kísérletben izotóp-indikáció módszerével vizsgáltuk különböző oldhatóságú jelzett foszforműtrágya modellanyag felvehetőségének és hasznosulásának mértékét, valamint a trágyázott talajok AL-oldható P-tartalmának változását.

Kísérleti anyag és módszer

A kísérletben alkalmazott ^{32}P -ral jelzett foszforműtrágya modellanyagokat az alábbi módon készítettük:

Monokalciumfoszfát [$\text{CaH}_4(\text{PO}_4)_2 \cdot \text{H}_2\text{O}$]. Hordozómentes ^{32}P -t ($\text{H}_3^{32}\text{PO}_4$) tartalmazó cc. p. a. foszforsav oldatból sztöchiometrikus mennyiségű p. a. CaCO_3 -tal választottuk le a radioaktív monokalciumfoszfátot, melyet 50°C alatti hőmérsékleten szárítottunk. A ^{32}P mennyiségét úgy választottuk meg, hogy a jelzett foszforműtrágya foszforának fajlagos aktivitása $\sim 5 \mu\text{Ci } ^{32}\text{P}/\text{mg } \text{P}_2\text{O}_5$ legyen.

Dikalciumfoszfát [$\text{CaHPO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$]. A 20% P_2O_5 -ot és hordozómentes ^{32}P -t ($\text{H}_3^{32}\text{PO}_4$) tartalmazó foszforsav-oldatot $\text{CaO} \sim 10\%$ -os vizes szuszpenziójával $\text{pH} = 5,5-6,0$ eléréséig közömbösítettük. A radioaktív dikalciumfoszfát csapadékot G4-es szűrőn szűrtük, desztillált vízzel, majd alkohollal mostuk és szobahőmérsékleten szárítottuk. A műtrágya foszforának fajlagos aktivitása a monokalcium-foszfátéhoz hasonlóan $\sim 5 \mu\text{Ci } ^{32}\text{P}/\text{mg } \text{P}_2\text{O}_5$ volt.

A jelzett műtrágyák minősége

A minőség ellenőrzése során megvizsgáltuk a jelzett műtrágyák foszforhatóanyagának oldhatóságát és a foszforra vonatkoztatott fajlagos aktivitást.

Az oldékonysági vizsgálatok szerint a jelzett dikalciumfoszfát összes ^{31}P -tartalma $40,06\%$ P_2O_5 , vízben oldható ^{31}P -tartalma $0,56\%$ P_2O_5 . A jelzett monokalciumfoszfát összes ^{31}P -tartalma $56,33\%$ P_2O_5 , amely 100% -ban oldható vízben.

1. táblázat

A kezelések hatása a rozsnövények súlyára és tápanyagtartalmára

(1) Kezelések	(2) Homok talaj					(3) Csernozjom talaj				
	(4) Lég- száraz súly	(5) %-os tápanyag		(6) Felvett tápanyag mg/edény		(4) Lég- száraz súly	(5) %-os tápanyag		(6) Felvett tápanyag mg/edény	
		g/edény	N	P ₂ O ₅	N		P ₂ O ₅	g/edény	N	P ₂ O ₅
1. Kontroll	0,59	3,47	1,61	20,6	9,5	0,66	3,96	1,44	20,3	9,5
2. NK	0,72	4,26	1,50	30,8	10,8	0,70	4,48	1,44	31,3	10,1
3. NKP (vízben oldható P = 0%)	0,79	4,27	2,02	33,7	15,9	0,69	3,95	1,73	27,3	11,9
4. NKP (vízben oldható P = 20%)	0,76	3,94	2,06	29,9	15,5	0,80	4,10	1,79	32,9	14,4
5. NKP (vízben oldható P = 40%)	0,72	4,19	2,45	30,0	17,6	0,77	4,10	1,90	31,7	14,1
6. NKP (vízben oldható P = 60%)	0,68	4,06	2,31	27,5	15,6	0,72	4,17	1,64	30,1	11,8
7. NKP (vízben oldható P = 80%)	0,62	4,52	2,26	28,1	14,0	0,62	4,23	1,71	26,3	10,8
8. NKP (vízben oldható P = 100%)	0,72	4,33	2,41	31,1	17,2	0,63	4,03	1,72	25,4	10,9
SzD _{5%}	0,07				2,0	0,12				2,5
SzD _{1%}										3,4

A ³²P oldékonysági viszonyait tanulmányozva megállapítottuk, hogy a monokalciumfoszfát ³²P-tartalma 100%-ban vízoldható, míg a dikalciumfoszfát ³²P-tartalmának mindössze 1,4%-a oldódik vízben. A jelzett műtrágyák ³²P-tartalmának oldékonysági viszonyai tehát szigorúan megfelelnek az inaktív foszfor oldékonysági viszonyainak.

Azonos P₂O₅ mennyiségre vonatkoztatva a két jelzett műtrágya aktivitás-értékei között a meghatározás hibáját meghaladó eltérést egyetlen kivonat esetén sem találtunk.

A kísérlethez felhasznált radioaktív monokalciumfoszfát, illetve dikalciumfoszfát minősége tehát a követelményeknek mindenben megfelel [6].

A kísérlet leírása és a kísérleti eredmények értékelése

Különböző foszfor oldhatóságú jelzett műtrágya modellanyagok, valamint ezek keverékei felvehetőségének vizsgálatára gyengén humuszos homokon és mészlepedékes csernozjom talajon (5,6% CaCO₃) tenyészedénykísérletet állítottunk be. A kísérletben edényenként 0,5 kg légszáraz talajt használtunk. A kontrollt kivéve, edényenként 75 mg nitrogénnek megfelelő ammonium-nitrátot és 60 mg K₂O-nak megfelelő káliumkloridot alkalmaztunk. A foszforral trágyázott kezelésekben a dikalciumfoszfát és a monokalciumfoszfát súlyarányának változtatásával edényenként 50 mg P₂O₅ hatóanyagot megfelelő 0,20, 40, 60, 80 és 100% vízoldhatóságú modellanyagot adtunk.

A műtrágyákat vetés előtt kevertük a talajba. Edényenként 100 szem rozsot vetettünk. A kísérletet 5 ismétlésben állítottuk be. A tenyészedényeket

2. táblázat
A trágyából felvett P_2O_5 mennyisége

(1) Kezelés	(2) Homok talaj				(3) Csernozjom talaj			
	(4) A növény által felvett összes P_2O_5 mg/edény	(5) A jelzett trágyából felvett P_2O_5 mg/edény	(6) A trágyából felvett P_2O_5 a növény által felvett összes P_2O_5 %-ában	(7) Műtrágya hasznosulás %	(4) A növény által felvett összes P_2O_5 mg/edény	(5) A jelzett trágyából felvett P_2O_5 mg/edény	(6) A trágyából felvett P_2O_5 a növény által felvett összes P_2O_5 %-ában	(7) Műtrágya hasznosulás %
1.	9,5	—	—	—	9,5	—	—	—
2.	10,8	—	—	—	10,1	—	—	—
3.	15,9	4,19	26,4	8,4	11,9	2,36	19,8	4,7
4.	15,5	4,55	29,3	9,1	14,4	2,64	18,4	5,3
5.	17,6	5,11	29,0	10,2	14,1	2,13	15,1	4,3
6.	15,6	5,13	32,9	10,3	11,8	1,67	14,1	3,3
7.	14,0	4,01	28,6	8,0	10,8	1,72	15,9	3,4
8.	17,2	5,47	31,9	10,9	10,9	1,41	12,9	2,8
SzD _{5%}	2,0	0,95		1,9	2,5	0,85		1,7

a maximális vízkapacitás 60%-ának megfelelő nedvességtartalomra öntöztük.

A növényeket két hét után levágtuk, szárítás után roncsoltuk, majd részletes vizsgálatoknak vetettük alá.

Az 1. táblázatban a fiatal növények légszáraz súlyát és tápanyagtartalmukra vonatkozó adatokat foglaltuk össze. A táblázat adataiból megállapítható, hogy a tápanyagban szegény meszes homokon a NK, illetve NPK kezelések hatására szignifikáns szárazanyag-többlet mutatkozott. A nitrogén-, illetve foszforműtrágyázás kedvezően befolyásolta a fiatal növények %-os tápanyagtartalmát is. A trágyázatlan növények nitrogénhozama 20,6 mg/edény volt, mely a kezelések hatására 27,5–33,7 mg-ra, a növény által felvett foszformennyiség pedig az edényenkénti 9,5 mg-ról 10,8 illetve 17,6 mg-ra növekedett.

A mészlepedékes csernozjom talajon a trágyázás hatására a fiatal rozsnövények szárazanyagsúlya megbízhatóan nem változott. A növények nitrogén- és foszfor-tartalmában a homokon kapott eredményekhez hasonló tendenciájú, de kisebb mértékű növekedés mutatkozott.

Megállapítható továbbá, hogy a foszforműtrágyázás hatására homokon a kontroll, ill. NK kezelésekhez viszonyítva az összes többi kezelés növényei szignifikánsan több foszfort vettek fel és, hogy a műtrágya foszforkomponensének vízdoldhatósága nem befolyásolta a növények által felvett összes foszfor mennyiségét. A csernozjom talajon a kontroll, ill. az NK kezeléshez viszonyítva csak a 4. és 5. kezelések növényei által felvett P_2O_5 mennyisége nőtt szignifikánsan. A foszforkomponens vízdoldhatóságának hatását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a foszforral trágyázott kezelések közül a legtöbb P-t felvett 4-es és 5-ös kezelésekhez viszonyítva is csak a 7-es és 8-as kezelésekben felvett összes-P mennyiségei bizonyultak szignifikánsan kevesebbnek, de azok is csak 5%-os szinten.

A mért aktivitás adatokból kiszámítottuk a trágyából felvett foszfor mennyiségét, melyet a 2. táblázatban adunk meg. Az adatok azt mutatják,

3. táblázat
A jelzett trágyából felvett és a talajban felvehető formában visszamaradt P₂O₅ mennyisége

(1) Kezelés	(2) A talaj felvehető P ₂ O ₅ tartalma (Al-módszer)	(3) A jelzett trágyából a talajban felvehető formában visszamaradt P ₂ O ₅		(4) A talaj felvehető P ₂ O ₅ tartalmának változása a trágyázás hatására		(5) A jelzett trágyából a növény által felvett és a talajban felvehető formában visszamaradt P ₂ O ₅	
	mg/edény	mg/edény	%	mg/edény	%	mg/edény	%
<i>Homok talaj</i>							
1. Kontroll	32,0	—	—	—	—	—	—
2. NK	34,8	—	—	—	—	—	—
3. NKP (vízben oldható P = 0%)	54,2	8,8	17,5	10,6	30,4	12,9	25,9
4. NKP (vízben oldható P = 100%)	53,7	8,8	17,6	10,1	29,0	14,3	28,5
<i>Csernozjom talaj</i>							
1. Kontroll	45,7	—	—	—	—	—	—
2. NK	47,6	—	—	—	—	—	—
3. NKP (vízben oldható P = 0%)	75,5	10,5	20,1	17,4	36,5	12,9	25,7
4. NKP (vízben oldható P = 60%)	85,9	13,4	26,8	24,9	52,3	15,1	30,2
5. NKP (vízben oldható P = 100%)	80,7	12,9	25,8	20,2	42,4	14,3	28,6

hogy a homokon a foszforkomponens vízoldhatóságának növekedésével — a növény által felvett összes-P mennyiségéhez hasonlóan — a trágyából felvett foszformennyisége is növekvő tendenciát mutat, de ez a növekedés nem szignifikáns. A mészlepedékes csernozjom talajon a növény által hasznosított foszfor mennyisége a vízoldható P-tartalom csökkenésével nő ugyan, azonban a vízben oldható P-t nem kapott 3-as kezeléshez viszonyítva mindössze a vízben 100%-ban oldható P-os kezelésekből vettek fel a növények szignifikánsan kevesebb foszfort a műtrágyából.

A tápanyagban szegény homok talajon a növény által felvett összes foszfor — a kezelésektől függően — 26,4–32,9%-a származott a jelzett műtrágyából, míg a csernozjom talajon mindössze 12,9–19,8%-a.

A foszforműtrágya hasznosulására vonatkozó adatokból láthatjuk, hogy a két talajtípuson a foszforműtrágya érvényesülése eltérő. Homokon a fiatal rosznövények a talajba adott foszforműtrágyának 8,0–10,9%-át, míg csernozjom talajon mindössze 2,8–5,3%-át hasznosították.

Homokon a műtrágya-P vízoldhatósága nem gyakorolt egyértelműen megbízható hatást a műtrágya érvényesülésére. A csernozjom talajon a vízben oldható P-t nem kapott kezelésekhöz viszonyítva csak a vízben 100%-ban oldható P-t tartalmazó műtrágya hasznosulási értéke bizonyult szignifikánsan rosszabbnak. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az izotópkicserélődés miatt a műtrágyahasznosulás abszolút értékében elkövetett negatív hiba éppen a vízben 100%-ban oldható P-t tartalmazó műtrágya esetén a legnagyobb. Ezt a tényt a műtrágya-P vízoldhatóságának növekedésével észlelt — a szignifikáns differenciát csak egy esetben meghaladó — csökkenő tendencia értékelésénél figyelembe kellett vennünk.

A növéyminták elemzése mellett a meszes homok esetén a vízben 0 és 100 %-ban oldható P-os kezelések, míg a csernozjom talajnál — az előbbieken tárgyalt tendenciák miatt — a vízben 60 %-ban oldható P-t kapott kezelésekre talajmintáinak foszfortartalmát és aktivitását is meghatároztuk, majd kiszámítottuk a talajban AL-oldható formában visszamaradt trágya P-mennyiségét. Az eredményeket a 3. táblázatban foglaltuk össze.

Az adatokból látható, hogy a talajba adott foszforműtrágya hatására a felvehető foszfor mennyisége mindkét talajtípuson jelentősen növekedett. Meszes homokon az NK kezelésben a AL-oldható foszfortartalom edényenként 34,8 mg volt, mely a különböző oldhatóságú foszforműtrágya hatására 53,7—54,2 mg-ra, csernozjom talajon 47,6 mg-ról 75,5—85,9 mg-ra emelkedett. A jelzett trágyából a talajban AL-oldható formában visszamaradt P_2O_5 mennyisége a homokon mindkét kezelésben 8,8 mg/edény, a csernozjom talajon 10,5—13,4 mg/edény volt. Az adatok tehát azt mutatják, hogy a talajba adott foszforműtrágya foszforának 17,5, illetve 24,2 %-a a kísérlet beállítását követő 2 hónap után még mindig AL-oldható formában található. Az adatokból az is kitűnik, hogy az adott viszonyok között, jelentős különbség a vízben 0 és 100 %-ban oldható foszfort tartalmazó műtrágyák hatása között ebben a tekintetben sem mutatkozott. Azt is megfigyelhetjük, hogy a foszfortrágyázás hatására a talajok felvehető foszfortartalma 29,0—52,3 %-kal növekedett.

A jelzett trágyából a növény által felvett és a talajban AL-oldható formában visszamaradt P_2O_5 együttes mennyisége homokon a vízben 0- és 100 %-ban oldható P-t tartalmazó műtrágyából edényenként 12,9 illetve 14,3 mg P_2O_5 -ot tett ki, amely a bevitt műtrágyafoszfornak 25,9—28,5 %-a. Hasonló eredményeket kaptunk a csernozjom talajon is. Az edényenként visszakapott 12,9—15,1 mg P_2O_5 a talajba adott műtrágyafoszfor 25,7—30,2 %-ának felel meg. Az adatokból kitűnik, hogy a vízben 0 és 100 %-ban oldható P-t tartalmazó műtrágya hatása közötti különbség kicsi, és a talajok közötti különbség is végső soron kiegyenlítődik. A csernozjom talajon ugyanis a kisebb műtrágya hasznosulás a trágyából AL-oldható formában visszamaradt nagyobb foszformennyiséggel párosul.

Összefoglalás

Homokon és csernozjom talajon tenyészedény kísérletekben tanulmányoztuk izotóp-indikáció módszerével a vízben változó mennyiségben oldható P-t tartalmazó monokalciumfoszfát, dikalciumfoszfát, illetve keverékeinek hasznosulását és a velük kezelt talajok „AL”-módszerrel meghatározott P-tartalmának változását. Kísérleteinkben a fiatal rozsnövények által felvett összes-P, valamint a jelzett trágyából felvett-P alapján a vízben 0, 20, 40, 60, 80 és 100 %-ban oldható P-t tartalmazó por alakú P-vegyületeket — a vizsgált talajtípusokon — gyakorlatilag egyenértékűnek találtuk. Ugyanez vonatkozik a kezelt talajok „AL”-módszerrel meghatározott P-tartalmának változására is.

Irodalom

- [1] LATKOVICS, GYNE & MÁTÉ, F.: A fiatal kukoricanövény tápanyagfelvételének tanulmányozása ^{32}P jelzés segítségével. *Agrokémia és Talajtan*. **15**. 67—74. 1966.
- [2] LATKOVICS, GYNE & MÁTÉ, F.: A fiatal kukoricanövény foszforfelvételének tanulmányozása ^{32}P izotóp jelzéssel. *Agrokémia és Talajtan*. **16**. 403—408. 1967.
- [3] LATKOVICS, GYNE & MÁTÉ, F.: A fiatal kukoricanövény nitrogén és foszforfelvételének vizsgálata kettős izotóp jelzéssel. *Agrokémia és Talajtan*. **17**. 363—368. 1968.

- [4] MÁTÉ, F., LATKOVICS, GY. NÉ & KENDE, I.: A rádióaktív jelzés alkalmazása a foszfortápanyag felvehetőségének vizsgálatában. I. A talaj és a jelzett foszfátok közötti kölcsönhatás. *Agrokémia és Talajtan*. **9**. 79–86. 1960.
- [5] MÁTÉ, F. & LATKOVICS, GY. NÉ.: A rádióaktív jelzés alkalmazása a foszfortápanyag felvehetőségének vizsgálatában. II. A talaj felvehető foszforkészlete izotópos vizsgálatának hibái. III. A foszfortápanyag felvehetőségének viszonylagossága. *Agrokémia és Talajtan* **12**. 439–444; 445–450. 1963.
- [6] VARGA, GY.: Különböző jelzésmóddal készített foszfortrágyák összehasonlító vizsgálata és alkalmazhatóságuk agrokémiai értékelése. Kandidátusi értekezés. Budapest. 1967.

Érkezett: 1971. október 18.

The Effect of P-Solubility on the Efficiency of Various P-Fertilizers and the AL-Soluble P Content of Soils

GY. VARGA, I. LATKOVICS and F. MÁTÉ

Research Institute of Soil Science and Agricultural Chemistry of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest (Hungary)

Summary

The efficiency of monocalcium phosphate and dicalcium phosphate (containing different amounts of water-soluble P) and their mixtures was studied by isotope indication in a pot experiment with sandy soil and chernozem soil and the changes in the AL-soluble P-content of soils under the effect of various P-treatments were determined. On the basis of the total amount of P taken up by young rye plants, and the amount of P taken up from the labelled fertilizer, it could be established that the various P sources (powdered and containing 0–20–40–60–80–100% watersoluble P) gave practically equal effect on the soils studied. The same could be related to the changes in the AL-soluble P content of the soils studied.

Table 1. The effect of the treatments on the weight and nutrient content of rye plants. (1) Treatments. NPK (water-soluble P content, %). (2) Sandy soil. (3) Chernozem soil. (4) Air dry weight of plants, g/pot. (5) Nutrient content of plants, %. (6) Amount of nutrients taken up by plants, mg/pot.

Table 2. The amount of P_2O_5 taken up from the fertilizer. (1) Treatment. (2) Sandy soil. (3) Chernozem soil. (4) The amount of P_2O_5 taken up by the plants, mg/pot. (5) The amount of P_2O_5 taken up from the labelled fertilizer, mg/pot. (6) The amount of P_2O_5 taken up from the fertilizer, in the percentage of the total P_2O_5 content taken up by the plants. (7) Fertilizer efficiency, %.

Table 3. The amount of P_2O_5 taken up by the plants from the labelled fertilizer and available P_2O_5 accumulate in the soil. (1) Treatments on sandy soil and chernozem soil. (2) The available P_2O_5 content of the soil, (AL method), mg/pot. (3) The amount of available (AL-soluble) P_2O_5 accumulate in the soil from the labelled fertilizer, mg/pot and %. (4) Changes in the available P_2O_5 content of the soil under the influence of fertilization, mg/pot and %. (5) The amount of P_2O_5 taken up by plants and available P_2O_5 accumulate in the soil from the labelled fertilizer, mg/pot and %.

Einfluss der Löslichkeit des Phosphors auf die Ausnutzung der verschiedenen P-Verbindungen und auf den AL-löslichen Phosphorgehalt der Böden

GY. VARGA, I. LATKOVICS and F. MÁTÉ

Forschungsinstitut für Bodenkunde und Agrilkulturchemie der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, Budapest (Ungarn)

Zusammenfassung

Es wurden aus markiertem pulverigem Mono-, sowie Dicalciumphosphat 0, 20, 40, 60, 80 und 100% wasserlösliches P enthaltende Gemische hergestellt und die Aufnehmbarkeit des Phosphors durch junge Roggenpflanzen auf einem Sand-, bzw. Tschern-

nosjomboden ermittelt. Es stellte sich heraus, dass sowohl in der Menge der gesamten P-Aufnahme, wie auch in der ^{32}P -Lieferung eine Gleichwertigkeit der untersuchten Düngermaterialien besteht. Dasselbe gilt für die Änderungen des AL-löslichen P-Gehaltes der behandelten Böden.

Tab. 1. Einfluss der Behandlungen auf das Gewicht und den Nährstoffgehalt der Roggenpflanzen. (1) Behandlungen. NPK (wasserlösliches P%). (2) Sandboden. (3) Tschernosjomboden. (4) Lufttrockenes Gewicht der Pflanzen, g/Gefäss. (5) Nährstoffgehalt der Pflanzen, %. (6) Menge der durch die Pflanzen aufgenommenen Nährstoffe, mg/Gefäss.

Tab. 2. Menge des aus dem Dünger stammenden P_2O_5 -s. (1) Behandlung. (2) Sandboden. (3) Tschernosjomboden. (4) Menge des durch die Pflanze aufgenommenen P_2O_5 -s, mg/Gefäss. (5) Menge des aus den markierten Düngemitteln aufgenommenen P_2O_5 -s, mg/Gefäss. (6) Menge des aus den Düngemitteln aufgenommenen P_2O_5 -s im Prozent des Entzugs. (7) Ausnutzung, %.

Tab. 3. Menge des aus den Düngemitteln aufgenommenen und im Boden in aufnehmbare Form zurückgebliebenen P_2O_5 -s. (1) Behandlungen bei Sand- und Tschernosjomboden. (2) Aufnehmbare P_2O_5 -Gehalt der Böden (AL-Methode), mg/Gefäss. (3) Menge des von den markierten Düngemitteln im Boden in aufnehmbare Form zurückgebliebenen P_2O_5 -s, mg/Gefäss. (4) Änderungen im AL-löslichen P_2O_5 -Gehalt der Böden als Folge der Düngung, mg/Gefäss und %. (5) Menge des aus den markierten Düngemitteln durch die Pflanzen aufgenommenen und im Boden in aufnehmbare Form zurückgebliebenen P_2O_5 -s, mg/Gefäss und %.

Влияние растворимости фосфора на усвоение различных фосфорных соединений и на содержание в почве фосфора, растворимого в AL

Д. ВАРГА, И. ЛАТКОВИЧ и Ф. МАТЭ

Научно-исследовательский институт почвоведения и агрохимии Венгерской Академии Наук, Будапешт (Венгрия)

Резюме

В вегетативных опытах на песчаной почве и черноземе методом изотопной индикации изучали усвоение монокальцийфосфата, дикальцийфосфата и их смесей, содержащих различные количества воднорастворимого фосфора и изменение содержания фосфора, определенного методом «AL» в почвах, куда вносились вышеперечисленные минеральные удобрения. В опытах на основании общего фосфора усвоенного молодыми растениями ржи, а также фосфора усвоенного из меченных минеральных удобрений, установили, что порошкообразные фосфорные соединения, содержащие 0,20, 40, 60, 80 и 100% растворимого в воде фосфора на всех почвах практически оказались равноценными. То же самое можно сказать и в отношении изменения содержания фосфора определенного методом «AL», в почвах получивших вышеперечисленные минеральные удобрения.

Табл. 1. Влияние вариантов на вес растений ржи и содержание в ней питательных элементов. (1) Варианты, NPK (воднорастворимый фосфор%). (2) Песчаная почва. (3) Чернозем. (4) Абсолютно сухой вес растений, г/сосуд. (5) Процентное содержание питательных веществ в растениях (6) Усвоенные питательные вещества в растении, мг/сосуд.

Табл. 2. Количество P_2O_5 усвоенного из минерального удобрения. (1) Варианты. (2) Песчаная почва. (3) Чернозем. (4) Количество P_2O_5 усвоенного растениями в мг/сосуд. (5) Количество P_2O_5 усвоенного из меченного минерального удобрения, мг/сосуд. (6) Количество P_2O_5 усвоенного из минерального удобрения в % от общего фосфора, усвоенного растениями. (7) Усвояемость минерального удобрения в %.

Табл. 3. Количество P_2O_5 усвоенное из меченного минерального удобрения и оставшееся в почве в усвояемой форме. (1) Варианты для песчаной почвы и чернозема, мг/сосуд и %. (2) Содержание в почве усвояемого фосфора (метод AL) в мг/сосуд. (3) Количество P_2O_5 оставшееся в почве в усвояемой форме из меченного минерального удобрения, мг/сосуд и %. (4) Изменение содержания в почве усвояемого фосфора под влиянием внесения удобрений мг/сосуд и %. (5) Количество фосфора усвоенное растениями из меченного минерального удобрения и оставшееся в почве в усвояемой форме, в мг/сосуд и %.